

МИЛАН ЈОЗИЋ
Документарне фотографије 1971-75.

MILAN JOZIĆ
The Documentary Photos 1971-75

Објекти и пројекти, септембар 1971, Београд, Галерија СКЦ
Јасна Тијардовић и Милан Јозић
Фото: Зоран Поповић
The Objects and Projects, September 1971, Belgrade, Gallery SKC
Jasna Tijadović i Milan Jozić
Foto: Zoran Popović

МИЛАН ЈОЗИЋ
Документарне фотографије 1971-75.
MILAN JOZIĆ
The Documentary Photos 1971-75

галерија

Београд
Мај-јун 2023.

Марина Абрамовић и Бора Иљовски, 1973, Београд, Страхинића Бана 3, атеље Б. Иљовског
Marina Abramović and Bora Iljovski, 1973, Belgrade, Strahinjica Bana 3, B. Iljovski's studio

Биљана Томић

ФОТОГРАФ – МИЛАН ЈОЗИЋ

Потребно је понекад да прође време да у једном тренутку видите Милана Јозића, историчара уметности и пријатеља уметника и многих из домена уметности, као аутора сјајних документарних фотографија Марине Абрамовић насталих током њиховог повременог дружења 1971-75. када је фотографија била важна.

Све се дешавало на прелому 60-тих и 70-тих година, на самом почетку формирања нових генерација у оквиру отварања општих и омладинских институција културе попут Галерије МСУ, КЦБ, Коларц, ДОБ, до отварања СКЦ-а 1971. Био је то невероватан период када је изгледало да је све могуће и када су се трасирали трагови историје нових покрета младих и нових уметничких дефиниција, контекста креативности, продуктивности и промена света уметности.

Тих година, на позив Дуње Блажевић, око Ликовног програма СКЦ-а почели су да се окупљају млади уметници, историчари уметности и други млади свет са идејама које су мењале правце кретања.

Промене су се дешавале на свим подручјима и развијала се нека невероватна креативна размена између позоришта, филма, медија, музике, литературе и визуелних уметности. Младе генерације биле су ткиво текућих промена и невероватних иницијатива и интервенција на свим подручјима. Позориште Атеље 212 почиње са међународним фестивалом БИТЕФ 1967. Следеће године конципирала сам пратећи медијски и мултидисциплинарни програм Уметничка дешавања 1968-73. Културна сцена се шири и крајем 60-тих почиње ФЕСТ, БЕМУС и затим у СКЦ-у почињу Априлски Сусрети-Expanded Media 1972-78 -12 .

Окупљања у СКЦ-у стварала су нова непосредна познанства, пријатељства, сарадње и дружења испуњена перманентним дискусијама, критичким ставовима и заносом директних промена. Прва манифестација нових иницијатива био је изложба „Дрангуларијум“ 1971, на коме су учествовале све генерације уметника које су желеле да се укључе у иницијалне активности Галерије СКЦ.

1.

Према договору са Дуњом, следећи догађај био је гостовање БИТЕФ пројекта Уметничка дешавања „Објекти и Пројекти“ 1971. у Галерији СКЦ са уметницима, тада још студентима, излажу Марина Абрамовић, Ера Миливојевић, Неша Париповић, Зоран Поповић, Раша Тодосијевић, Гергељ Урком и придружила се Евгенија Демнијевска. Конципирана Изложба „Објекти и Пројекти“ обележава место где су учесници изражавали своје перформативне концепте поставке, дијалога, игре и догађајности... У програм се укључује и Милан Јозић, тада такође још студент као и сви други, заинтересован да фото апаратом прати интерактивне приступе неформалном понашању учесника у креирању динамичких стања поставке са перформативним сценама. Следећи БИТЕФ - Уметничка дешавања пројекат одржао се у Атељеу 212, 1972. са хепенигом „МЕД“ Слободана Ере Миливојевића и раним медијским приступом перформативном филму „Аксиоми“ и са серијом фотографија „Глава-круг“ Зорана Поповића начињених у СКЦ. Ова два рана медијска догађаја фотографисао је Милан Јозић. Почети наведених уметника свакако су одрадили своју улогу, промене су уведене и ишло се даље. „Decision as art“ рекао је Раша Тодосијевић.

2.

Веома је важно да се нагласи да се први пут, сада у Галерији Б2, приказује циклус приватних фотографија 1971-1975. које је Милан Јозић повремено снимао у дружењу са Марином Абрамовић. Могли би смо да назовемо ове фотографије „Фотограф и Модел“, мада у основи, били су то спонтани снимци Марининог понашања у њеној девојачкој соби и делом атељеом, где се она дружила са пријатељима од Неше Париповића до Боре Иљовског и других, знајући колико је Марина била отворена и друштвена.

Серија приватних фотографија Марине Абрамовић, могла би се у основи посматрати као истраживање и откривање стања понашања модела током фотографисања и мада су то уобичајене позе стајања или седења. Али зато са специфичном позом директног погледа и са минималним променама држања тела, али са редовним променама држања руку. Маринин поглед и држање руку су два различита модела комуникације и говора. Односно, поглед очима је фокусирање на поље гледања испред директно у камеру, односно гледаоца иза, дакле фотографа, а то значи имати директан поглед на било ког гледаоца фотографије. Визуално фиксирање посматрача практично је њена примарна комуникацијска геста према другом. Мора се приметити веза са чувеним перформансом у МоМА простору: „Уметник је присутан“. Међутим, кретања руку, саме шаке, минимално отварање или стезање, зависи од стања испред

ње или њеног унутрашњег емотивног стања, може се рећи стања стрепње, туге, повлачења, страха, отварања, одлучности, сигурности...

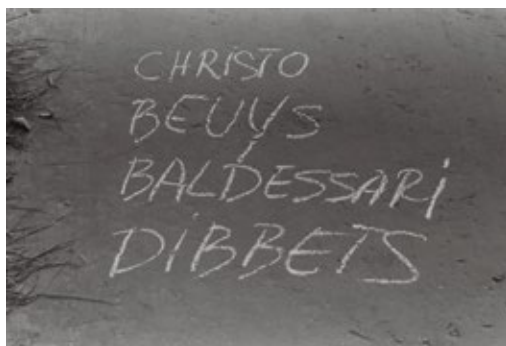
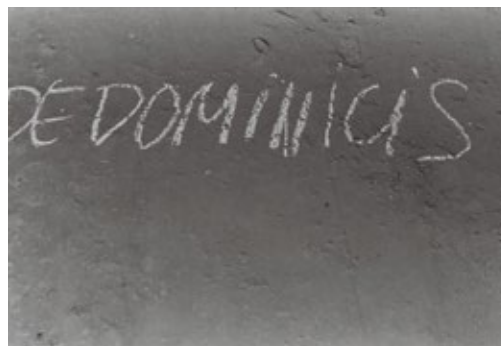
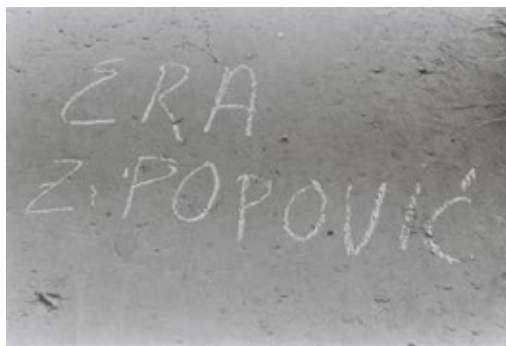
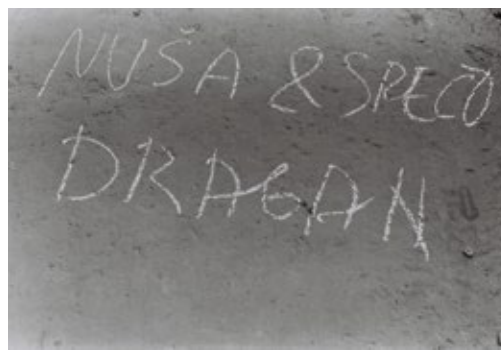
Током шездесетих година веома су се развили уметнички видови визуелне поезије који су се бавили телом. Најпознатија Body Poetry Art уметница је Италијанка Ketty la Rocca, која је тело сматрала својим најважнијим инструментом изражавања. Марина Абрамовић бавила се такође и формама визуелне поезије и излагала са другима из неформалне групе б. Ову приватну серију фотографија Марина није користила у сврху говора руку и тела у духу поетске комуникације (што је тема новог тумачења). Овде је у питању њена интимна, психолошка димензија говора коју бих повезала са познатим бечким уметником Густавом Климтом. На једној сјајној историјској изложби Бечке уметности са краја 19-тог века и почетка 20-тог, пре више година, у каталогу су били објављени његови дневнички коментари о променама односа мушкарца и жене с краја деветнаестог и почетка двадесетог века. Ти дневнички коментари откривају бол уметника о кризи разлаза мушкарца и жене, личном патњом да настали јаз раздвајања мушкарца и жене неће бити никада премоштен. Туга Густава Климта најдубље је изражена у „Пољупцу“, драматичној сцени љубави, загрљаја и разлаза...

Занимљиво је да Марина се никада није сматрала феминисткињом, она је била уметница са уметничким ауторитетом једнакости. Сви смо исти, да, требао се освојити тај врх једнакости.

Пре неког времена Марина ми је послала зоом лозинку да погледам један њен интервју. Тада сам поново видела моћ њеног погледа и држања. Незаборавно.

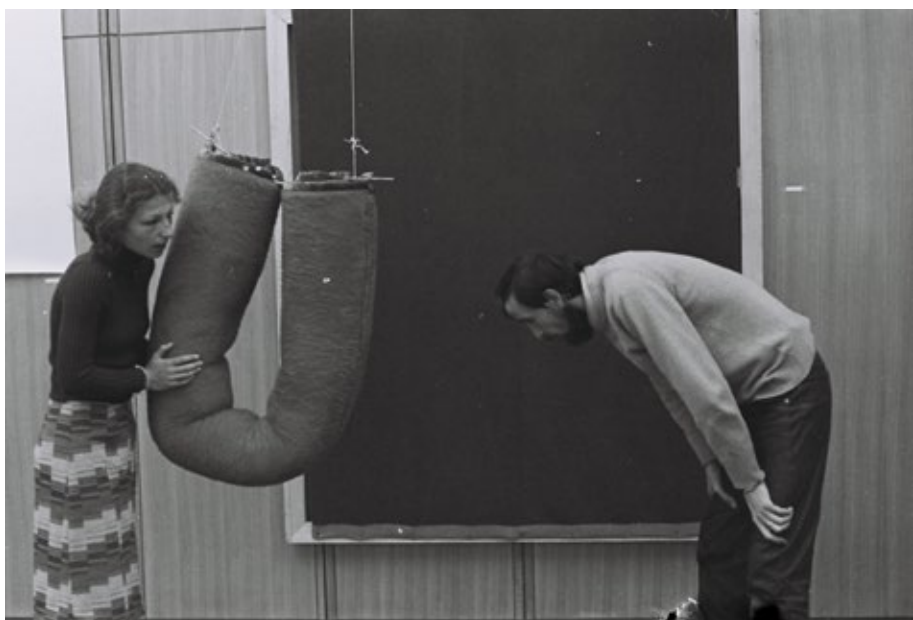
Јозићеве приватне фотографије Марине Абрамовић, може се рећи, откривају сасвим рани знак њене аутономије и креирања личне индивидуалности: упорност, истрајност, одлучност, презентност...

Биљана Томић и Добрила Денегри,
 БИТЕФ 6, Галерија 212,
 септембар - октобар 1972, Београд,
 Ботаничка башта
 Biljana Tomić and Dobrila Denegri,
 BITEF 6, Gallery 212,
 September - October 1972, Belgrade,
 Botanical Garden

Биљана Томић, БИТЕФ 6, Галерија 212,
 септембар - октобар 1972, Београд,
 Ботаничка башта
 Biljana Tomić, BITEF 6, Gallery 212,
 September - October 1972, Belgrade,
 Botanical Garden

Биљана Томић, БИТЕФ 6, Галерија 212,
 септембар - октобар 1972, Београд,
 Ботаничка башта
 Biljana Tomić, BITEF 6, Gallery 212,
 September - October 1972, Belgrade,
 Botanical Garden

Објекти и пројекти, септембар 1971, Београд, Галерија СКЦ
 Јасна Тијардовић и Раша Тодосијевић
 The Objects and Projects, September 1971, Belgrade, Gallery SKC
 Jasna Tijadović i Raša Todosijević

Објекти и пројекти, септембар 1971, Београд, Галерија СКЦ
 Слободан Миливојевић-Ера: Значка (Шнала); Раша Тодосијевић: Башта;
 Неша Париповић: Метар; Гергељ Урком: Ђебе.
 The Objects and Projects, September 1971, Belgrade, Gallery SKC
 Slobodan Milivojević-Era: Badge; Raša Todosijević: Garden; Neša Paripović: Metar;
 Gergelj Urkom: Blanket.

Слободан Миливојевић-Ера, Mad Medex,
1972, Београд, Атеље 212 (подрум),
БИТЕФ, 12 комада 13x18cm сваки
Slobodan Milivojević-Era, Mad Medex,
1972, Belgrade, Atelje 212 (basement),
BITEF, 12 pieces 13x18cm each

Слободан Миливојевић-Ера, Mad Medex,
1972, Београд, Атеље 212 (подрум),
БИТЕФ, 12 комада 13x18cm сваки
Slobodan Milivojević-Era, Mad Medex,
1972, Belgrade, Atelje 212 (basement),
BITEF, 12 pieces 13x18cm each

Зоран Поповић

Глава/круг, 1972.

ц.б.фотографија, 40x30 cm (x8)

Колекција: Музеј савремене уметности, Београд

Напомена: Глава/круг подразумева оригинално филм у боји, неми, 8мм, трајање 5 минута, снимљен у периоду 1968 -1969. Концепција, продукција, режија: Зоран Поповић; филмска камера: Ивко Шешић. Фотографије за потребе рада урађене касније, 1972. Фотограф: Милан Јозић

Zoran Popović

Head/Circle, 1972

B&W photograph, 40x30 cm (x8)

Collection: Museum of Contemporary Art, Belgrade

Note: Head/Circle implies the original color film, silent, 8mm, duration 5 minutes, shot in the period 1968 -1969. Conception, production, direction: Zoran Popović; film camera: Ivko Šešić. Photographs for the purposes of the work taken later in 1972. Photographer: Milan Jozić

Марина Абрамовић, 8.5.1975, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 8.5.1975, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972,
Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade,
Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, Неша Париповић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, Neša Paripović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972,
Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade,
Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972,
Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade,
Makedonska 32

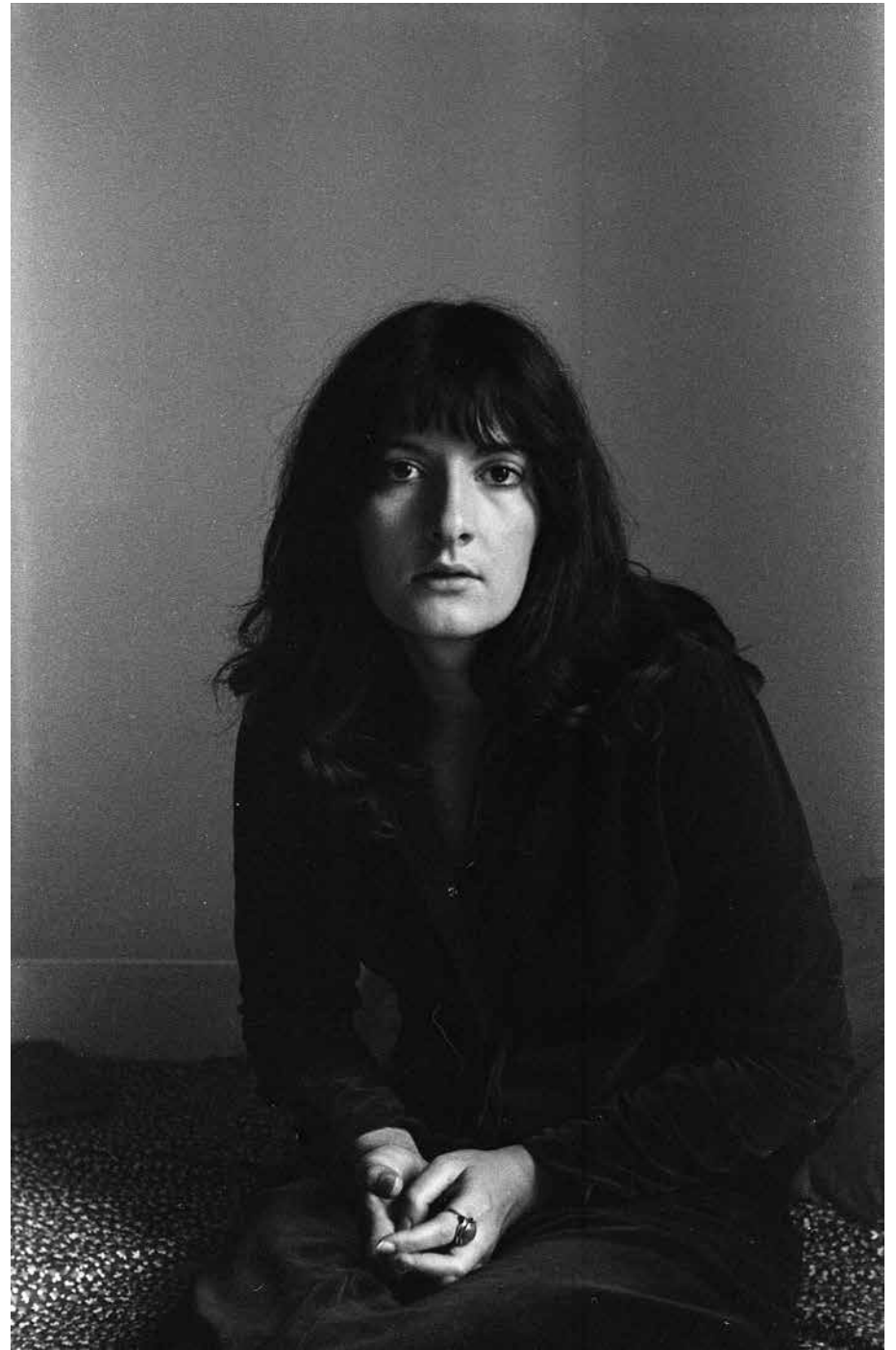
Марина Абрамовић, 24.11.1972,
Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade,
Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972,
Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade,
Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972, Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade, Makedonska 32

Марина Абрамовић, 24.11.1972,
Београд, Македонска 32
Marina Abramović, 24.11.1972, Belgrade,
Makedonska 32

THE PHOTOGRAPHER – MILAN JOZIĆ

Sometimes it takes time to see Milan Jozić, the art historian, friend of artists and other people from the art world, as the author of great documentary photos of Marina Abramović taken during their occasional companionship from 1971-75 at a time when photography was important. It took place at the turn of the 60s and 70s. The starting point for the formation of new generations was the opening of new cultural institutions in general and specifically those targeting the young generations such as the MSU (Museum of Contemporary Art) Gallery, KCB (Belgrade Cultural Center), Kolarc Gallery, DOB (Belgrade Youth Center) up to the opening of SKC (Student Cultural Center) in 1971. It was an incredible time when it seemed that everything was possible and when the groundwork was being laid for the history of new youth movements and new artistic definitions, contexts of creativity, productivity and changes in the world of art. At that time, at the invitation of Dunja Blažević, young artists, art historians and other young people with ideas that changed the direction of art movements began to gather around the SKC Art Program.

Changes were happening in all areas and an amazing creative exchange was developing between theatre, film, media, music, literature and the visual arts. Young generations were the essential driving force of the ongoing changes and the remarkable initiatives and interventions taking place in all areas. Theater Atelje 212 founded BITEF (Belgrade International Theatre Festival) in 1967. The following year I conceptualized the accompanying media and multidisciplinary program Artistic Events 1968-73. The cultural scene was expanding and by the end of the 60s, FEST (International Film Festival) and BEMUS (Belgrade Music Festival) were launched, and then the April Meetings-Expanded Media 1972-78-12 started its activity in SKC.

The gatherings in SKC created new unmediated acquaintances, friendships, collaborations and socializing which generated permanent discussions, critical stands and enthusiasm for direct changes. The first manifestation of the new initiatives was the exhibition Drangularijum (1971) with the participation of all generations of artists who wanted to be involved in the initial activities of the SKC Art Gallery.

1.

In agreement with Dunja, the next event was hosting the BITEF - Art Events project: Objects and Projects in the SKC Gallery (1971) with the participation of then art students: Marina Abramović, Era Milivojević, Neša Paripović, Zoran Popović, Raša

Todosijević, Gergelj Urkom and Evgenia Demnievska who joined them. The concept of the exhibition Objects and Projects marks the place where the participants expressed their performative concepts of exhibiting, dialogue, play and happenings ... Milan Jozić also joined the program, being a student like everyone else, he was interested in using his camera to follow and record the interactive approaches to the informal behavior of the participants in the creation of dynamic states of exhibiting with performative scenes. The next BITEF-Art Events project took place in Atelje 212 (1972) with the happening MED by Slobodan Era Milivojević, an early media approach to the performative film Axioms and a series of photographs Rotating Head by Zoran Popović made in SKC. These two early media events were photographed by Milan Jozić. The initial artistic activities of the mentioned artists certainly fulfilled their role, changes were introduced and we moved on. "Decision as Art" said Raše Todosijevića.

2.

It is very important to emphasize that the cycle of private photographs which Milan Jozić occasionally took when in the company of Marina Abramović from 1971-1975 is now being exhibited in Gallery B2 for the first time. We could call these photos The Photographer and the Model, although knowing how much Marina was open and sociable, they were basically spontaneous shots of Marina's behavior in her young girl's room and partly in her studio, where she hung out with friends spanning from Neša Paripović to Bora Iljovski and many others.

The series of private photographs by Marina Abramović could basically be seen as research into and disclosure of the model's states of behavior during the photo-shoot, even though they show the usual standing or sitting poses. However they show a specific pose with Marina's direct gaze and minimal changes in body posture, but with regular changes in hand posture. Marina's gaze and the way she holds her hands represent two different models of communication and speech. That is, her gaze is focused on what she is looking at in front of her, directly into the camera, that is, the viewer behind, thus the photographer, and that means a direct gaze at any viewer of the photograph. Visually fixing the viewer is practically her primary communicative gesture towards the other. It must be noted the connection with the famous performance in MoMA: The Artist Is Present. However, the movements of her arms, the hand itself, minimal opening or tightening, depends on the situation in front of her or her inner emotional state, it could be said states of anxiety, sadness, withdrawal, fear, openness, determination, safety...

During the sixties, artistic forms of visual poetry that dealt with the body developed greatly. The most famous Body Poetry Art artist is the Italian Ketty La Rocca, who considered the body as her most important instrument of expression. Marina Abramović also dealt with forms of visual poetry and exhibited with others from

the informal Group 6. Marina did not use this private series of photographs for the purpose of communicating with her hands and body in the spirit of poetic communication (which is the subject of a new interpretation). What is at stake here is her intimate, psychological dimension of speech, which I would associate with the famous Viennese artist Gustav Klimt. Several years ago, in the catalogue of one of the great historical exhibitions of Viennese art from the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, Klimt's diary entries on the changes in the relationship between men and women from the end of the nineteenth and the beginning of the twentieth century were published. They reveal the pain of the artist regarding the crisis produced by the schism that took place between man and woman, his personal suffering that the created gap of separation between man and woman will never be bridged. Gustav Klimt's sadness is most deeply expressed in *The Kiss*, a dramatic scene of love, embrace and parting...

Interestingly, Marina never considered herself a feminist, she was an artist with the artistic authority of equality. We are all the same, yes, that peak of equality should have been achieved. Some time ago, Marina sent me the zoom password to watch one of her interviews. Once more, I saw the power of her gaze and posture. Unforgettable. Jozic's private photos of Marina Abramović, one can say, reveal a very early sign of her autonomy and the creation of her personal individuality: persistence, perseverance, determination, presence...

МИЛАН ЈОЗИЋ

(1947, Београд)

Од 1968. је на студијама историје уметности, где је дипломирао 1974. Од 1976-1988. радио као библиотекар на Факултету ликовних уметности. Бавио се фотографијом и радио фотодокументацију сликарима, вајарима и графичарима (црно беле фотографије и колор слајдови). Упоредо са радом на Факултету ликовних уметности као библиоотекар, пратио је рад СКЦ од 1971 до 1985.

БИЉАНА ТОМИЋ

(1940, Ново Село)

Биљана Томић је историчарка уметности и директорка НКА / ИСА независне Културне Асоцијације у Београду. Професионалан рад и укљученост у културна збивања, датирају од касних 60тих, и од тог времена кроз бројне програме је представила и увела у културну сцену Београда најпознатије међународне уметничке појаве, уметнике, архитекте, критичаре, галеристе, и друге значајне представнике културе. Организовала је БИТЕФ Уметничке манифестације 1968-1973. Дугогодишњи је сарадница и уредница Галерије Студентског културног центра од 1971/75-1976/1999/2000-2002. Била је кустоскиња бројних југословенских програма изван земље (Париз, Лисабон, Бари, Болоња, Торино, Варшава, Единбург, Цирих, Беч, Минхен, Диселдорф, Халифакс, Талин, Хелсинки, Штокхолм, Анкара, Букурешт, Софија и др) као и селекторка и кустоскиња бројних међународних познатих манифестација као што су Париски Бијенале (1976) Бијенале у Венецији (1986, 1993, 1997, 1999, 2005), Документа у Каселу (1987), Видео Манифестације од 1980. до 1992. у Милану, Локарну, Отави, Калгарију, Монреалу, Токију, Болоњи, Ферари, Линцу, Љубљани... као и Бијенале у Анкари 1991, изложбе NATURALLY, Будимпешта 1994, Европа 94 Минхен, Out of chaos, Беч 1996, Le Tribu' dell' Arte, fluxus, Рим 2001... Real Presence 2001-2010... Гостовања: Сао Паоло, 2008, Мумбај, 2009, Њујорк 2012... Нове Генерације 2010-2015-19.

MILAN JOZIĆ

(1947, Belgrade, Serbia)

He studied art history from 1968 and graduated in 1974. From 1976-1988, he worked as a librarian at the Faculty of Fine Arts. He was engaged in photography and did photo documentation of artwork for painters, sculptors and graphic artists (black and white photos and color slides). Along with working at the Faculty of Fine Arts as a librarian, he followed the work of the SKC (Student Cultural Center) from 1971 to 1985.

BILJANA TOMIĆ

(1940, Novo Selo, Serbia)

Biljana Tomić is an art historian, curator and director of nKA / Ica, an independent cultural association in Belgrade. Professional work and involvement in cultural events date back to the late 60s. Since then through numerous programs, she has presented and introduced to the cultural scene of Belgrade the most famous international artistic phenomena, artists, architects, critics, gallerists, and other significant people representing culture. She organized the BITEF Art Manifestations from 1968-1973. Was a longtime associate and director of the visual arts program of the Student Cultural Center Gallery from 1971/75-1976/1999/2000-2002. Was the curator of numerous Yugoslav art programs abroad (Paris, Lisbon, Bari, Bologna, Turin, Warsaw, Edinburgh, Zurich, Vienna, Munich, Dusseldorf, Halifax, Tallinn, Helsinki, Stockholm, Ankara, Bucharest, Sofia, etc.) as well as selector and curator of numerous international well-known events such as the Paris Biennale (1976), the Venice Biennale (1986, 1993, 1997, 1999, 2005), Documents in Kassel (1987), Video Manifestations (1980-1992) in Milan, Locarno, Ottawa, Calgary, Montreal, Tokyo, Bologna, Ferrari, Linz, Ljubljana... as well as the Biennale in Ankara 1991, exhibitions NATURALLY in Budapest 1994, Europe 94 Munich, Out of Chaos in Vienna 1996, Le Tribu' dell' Arte, fluxus, Rome 2001... Real Presence 2001-2010... Guest appearances: Sao Paolo 2008, Mumbai 2009, New York 2012... New Generations 2010-2015-2019.

Издавач

Галерија Б2
Балканска 2
11000 Београд, Србија
тел: 011 20 55 017
е-mail: galerija@b2.rs
web: www.galerijab2.rs

За издавача

Драган Стојадиновић

Стручни савет

Јеша Денегри
Данијела Пурешевић

Организација и продукција

Бојан Муждека

Текст

Биљана Томић

Лектура

Миладиновић Марина

Превод

Ванда Перовић

Фотографија

Милан Јозић
Владимир Поповић

Прелом

Жолт Ковач

Штампа

Алта Нова, Београд

Тираж

300

Све фотографије су 20x30cm
All photos are 20x30cm

CIP - каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

77.071.1:929 Jozić M.(083.824)
77.03(497.11)"1971/1975"(083.824)

ЈОЗИЋ, Милан, 1947-

Милан Јозић = Milan Jozić : Документарне фотографије : 1971-75. :
The documentary photos : 1971-75 : Галерија Б2, Београд, март - јун 2023.
/ [текст Биљана Томић] = [text Biljana Tomić] ; [превод Ванда Перовић]
= [translation Vanda Perović] ; [фотографије Милан Јозић, Владимир
Поповић] = [photography Milan Jozić, Vladimir Popović]. - Београд :
Галерија Б2 = Belgrade : Gallery B2, 2023 (Београд : Алта Нова = Belgrade :
Alta Nova). - 30 стр. : репродукције ; 24 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Тираж 300. - Милан Јозић: стр. 31.

ISBN 978-86-6054-030-2

а) Јозић, Милан (1947-) - Фотографије - Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 115799817

Publisher

Gallery B2
Balkanska 2
11000 Belgrade, Serbia
tel +381 11 20 55 017
e-mail: galerija@b2.rs
web: www.galerijab2.rs

For Publisher

Dragan Stojadinović

Gallery Council

Ješa Denegri
Danijela Purešević

Organization and Production

Bojan Muždeka

Text

Biljana Tomić

Proofreading

Miladinović Marina

Translation

Vanda Perović

Photography

Milan Jozić
Vladimir Popović

Layout

Žolt Kovač

Printed by

Alta Nova, Belgrade

Circulation

300

Пријатељи пројекта

C'EST MOI
art jewellery

muzej
savremene
umetnosti
— beograd

ГАЛЕРИЈА Б2
Балканска 2
11000 Београд, Србија
тел: 011 20 55 017
e-mail: galerija@b2.rs
web: www.galerijab2.rs